

موضوع: کتاب الشركة/ شرکت تعاونی /تطبیقات فقهی

از آنجا که شخصیت حقوقی شرکت تعاونی، مملوک اعضاء است و آنان در طول شرکت، مالک دارایی و اعیان خارجی شرکت می باشند، خرید و فروش سهام جدید بین اعضاء و شرکت قابل قبول نیست. مضافاً به اینکه شخصیت حقوقی شرکت نه حصه محرّره ندارد تا مبيع واقع شود و نه با افزایش سرمایه از محل آورده ی نقدی، اعیان شرکت افزایش (توسعه کیفی) پیدا می کند تا قابل تمليك به اعضاء و تملك آنان باشد.

از منظر فقه نسبت به حقیقت این خرید سهام جدید توسط اعضاء شرکت دو احتمال وجود دارد:

- اعضاء شرکت برای توسعه ی کیفی مملوک خود (شخصیت حقوقی شرکت تعاونی) هزینه ی جدیدی [1] می نمایند که در اثر آن، ارزش ریالی مملوک خود افزایش پیدا می کند (مانند عمل زیبایی کنیز). به عبارت دیگر شخصیت حقوقی شرکت (مستقل از اعضاء و دارایی) با تصویب مجمع فوق العاده و اجازه ی قانون گذار، ارزشمند تر می شود و تبعاً ارزش مازاد (تحت عنوان سهام جدید) به منزله ی حصه محرّره این مملوک بوده و نیاز به تمليك مجدد و دریافت ما بازاء خواهد داشت. از منظر قانون گذار واگذاری این سهام جدید به اعضاء شرکت اولویت خواهد داشت لکن بر اساس شرط ضمن عقدی که وجود دارد، در صورتی که هر يك از اعضاء تمایلی به بهره مندی از این حق تقدّم و دریافت سهام جدید نداشته باشد، آن سهم به سایر افراد واگذار می گردد و ما بازاء ریالی حق تقدّمی که آن عضو داشته است، به او پرداخت می شود.

- اعضاء شرکت برای توسعه ی کمی مملوک خود (شخصیت حقوقی شرکت تعاونی) هزینه ی جدیدی می نمایند که در اثر آن، بخشی به دارایی مملوک خود اضافه می شود (مانند إعطاء زیورآلات به کنیز). بدیهی است که در این صورت برای تحفظ نسبت مالکیت اعضاء، سهام جدیدی در اختیار آنان قرار داده می شود و بر اساس شرط ضمن عقدی که وجود داشته است، در صورتی که هر يك از اعضاء متحمّل این هزینه ی جدید نشود، آن هزینه توسط سایر افراد (به صورت فروش حق تقدّم) تأمین می گردد و به جهت اینکه آن عضو بستر فعالیت شرکت را فراهم نموده است و عضو جدید از آن متنعم می گردد، ما به التفاوت ارزش بازاری سهم و حق تقدّم، به آن عضو سابق پرداخت می شود.

---

[1] اگر آورده نقدی اعضاء از منظر فقه، هزینه باشد دیگر سرمایه گذاری محسوب نمی شود تا متعلق خمس واقع شود.